

Onderwerp: Invoering Wet verplichte GGZ (Wvggz)

Datum: 17 december 2019

Wat is de voorgeschiedenis en de concrete aanleiding van de informatie?

Voorgeschiedenis

Per 1 januari 2020 treedt de Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in werking. Deze wet regelt de rechten van mensen met psychiatrische problematiek die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ en vervangt samen met de Wet Zorg en Dwang (Wzd) en de Wet Forensische zorg (WFZ) de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz). Alleen de Wvggz leidt tot nieuwe taken voor de gemeente. De wetgever wil met de invoering van de Wvggz de positie van patiënten en de continuïteit van de zorg verbeteren en gedwongen behandeling minder ingrijpend maken.

Crisismaatregel en zorgmachtiging

Het opleggen van verplichte zorg leidt tot een beperking van de grondrechten van de burger. De Wvggz regelt de procedure en de rechten en plichten rondom de verplichte zorg. Verplichte zorg kan worden verleend op basis van:

1. Crisismaatregel; in spoedeisende situaties kan de burgemeester deze opleggen, vergelijkbaar met de huidige in bewaringstelling (IBS).
2. Zorgmachtiging; in ernstige maar niet spoedeisende situaties kan de rechter een zorgmachtiging opleggen, vergelijkbaar met de huidige Rechterlijke Machtiging (RM).

Concrete aanleiding

Met de invoering van de Wvggz komen er enkele nieuwe taken bij de gemeente, namelijk:

1. Uitvoering aan de hoorplicht bij de crisismaatregel (acute proces)
2. De meldfunctie bij de zorgmachtiging (niet-acute proces)
3. Verkennend Onderzoek bij de zorgmachtiging (niet-acute proces)

Het proces omtrent de Wvggz is uit te splitsen in twee processen: één voor acute meldingen (crisismaatregel) en één voor niet-acute meldingen (zorgmachtiging). In de bijlage is schematisch weergegeven hoe deze twee processen lopen.

Ligt aan de informatie een collegebesluit ten grondslag?

Ja, datum: 17 december 2019

Samenvatting

Inhoud van het voorstel

Het inzetten van verplichte zorg is een uiterste middel (ultimum remedium). Nieuw is dat de Wvggz het mogelijk maakt om verplichte zorg zoals het toedienen van verplichte medicatie of het uitoefenen van toezicht op betrokkene, poliklinisch of bij iemand thuis te geven. Degene die zorg krijgt kan makkelijker contact houden met familie en vrienden en blijven deelnemen aan de samenleving. Als het niet veilig genoeg is voor de persoon zelf of zijn omgeving, of de betrokkene zelf geen behandeling in de eigen omgeving wil, kan voor opname in een instelling worden gekozen. De Wvggz biedt zorgverleners zo meer instrumenten voor zorg op maat. Verplichte zorg wordt zo kort als mogelijk en zo lang als nodig ingezet.

De wet geeft mensen die verplicht worden behandeld en hun familie meer inspraak. Zij beslissen mee hoe de zorg en ondersteuning er uit gaan zien. Ook wordt er meer dan voorheen met de gemeente gekeken naar wat iemand nodig heeft om deel te (blijven) nemen aan het maatschappelijk leven. De wet is daarom een belangrijk instrument om meer stabiliteit te bieden aan cliënten, hun naasten en de samenleving.

Veel blijft hetzelfde

Voordat de nieuwe taken beschreven worden is het ook belangrijk te weten dat er ook nog veel hetzelfde blijft. Onder de huidige wetgeving, de Wet bopz is er al een goed functionerende crisisketen voor spoedeisende psychiatrie opgebouwd. De lopende samenwerkingsafspraken worden onder de nieuwe Wvvgz gecontinueerd.

In de Wet bopz kunnen behandelaren van psychiatrische patiënten een aanvraag doen voor verplichte zorg bij ernstige, maar niet spoedeisende zaken (Rechtelijke Machtiging). Deze aanvraagroute blijft straks in de Wvvgz bestaan (zorgmachtiging). De verwachting is dat het overgrote deel van de aanvragen voor zorgmachtigingen via de behandelaar zal blijven verlopen.

De drie nieuwe gemeentelijke taken

De Wvvgz biedt gemeenten vormvrijheid bij de organisatie van de nieuwe wettelijke taken. Hierdoor kan goed gebruik gemaakt worden van de beschikbare lokale infrastructuur. Het college kan functionarissen machtigen voor de uitvoering van de hoorplicht, meldfunctie en het verkennend onderzoek, hierbij blijft het college eindverantwoordelijk. De GGD Amsterdam (afdeling Vangnet en Advies) zorgt voor de gemeente Diemen voor de praktische uitvoering van deze drie taken.

1. Hoorplicht

In de Wvvgz heeft de burgemeester bij de crisismaatregel een inspanningsverplichting om de betrokkene te horen. Het doel hiervan is de wensen van de patiënt te kennen, voor zover de patiënt hier gebruik van wil maken en het psychiatrische ziektebeeld dit toelaat. Een medewerker van de GGD is gemachtigd voor de praktische uitvoering van de hoorplicht.

Proces

Als de beoordelende psychiater oordeelt dat een crisismaatregel nodig is neemt de Spoedeisende Psychiatrie Amsterdam (SPA) contact op met de GGD. De GGD medewerker gaat naar de locatie van de SPA of het ziekenhuis waar betrokkene verblijft en voert het gesprek. Een verslag van dit gesprek wordt via Khonraad (ICT systeem) voor de Wvvgz aangeboden aan de burgemeester. Als een persoonlijk hoor- gesprek niet mogelijk is kan ook gekozen worden voor telefonisch horen. Hierbij kan rekening gehouden worden met de eigen voorkeur van de betrokkene.

De beoordeling door de onafhankelijke psychiater van de SPA blijft leidend in het besluit of gedwongen zorg noodzakelijk is. Het horen is complementair en is ingevoerd omdat het opleggen van acute gedwongen zorg een zeer ingrijpende maatregel is voor betrokkenen. De hoorplicht ondersteunt dat daar oog voor is. De burgemeester is niet verplicht om de wens van de patiënt geheel/meteen in te lossen.

Als de burgemeester een crisismaatregel oplegt wordt deze getoetst door de rechter, net als in de Wet bopz. Nieuw is dat betrokkene in beroep kan gaan tegen de crisismaatregel.

2. Meldfunctie

In de Wvvgz is vastgelegd dat mensen die zich zorgen maken over de geestelijke gezondheid van anderen bij de gemeente waar betrokkene woont een signaal kunnen afgeven om de noodzaak van en mogelijkheden voor ondersteuning en/of (gedwongen) zorg te laten onderzoeken. Bij ernstige, maar niet spoedeisende situaties neemt de gemeente meldingen in behandeling over mensen die nog niet eerder in zorg waren, of waarvan niet bekend is dat zij in zorg zijn bij een zorgaanbieder.

Gemeenten moeten daarom voorzien in een meldfunctie voor niet spoedeisende situaties. Dit meldpunt wordt belegd bij het meldpunt OGGZ van de GGD

Proces

Vanaf 1 januari 2020 kunnen mensen binnen de Amsterdam- Amstelland regio een melding doen bij de 24 uren bereikbaarheidsdienst van de GGD, dat is tel 020-555 5555. Daarna verzorgt het advies- en meldpunt OGGZ van de GGD de eerste triage. Als het toch om een acute situatie gaat wordt doorgeschakeld naar de acute GGZ keten. Het doel van de meldfunctie en triage is dat de melder/persoon met verward gedrag de juiste oplossing krijgt vanuit het gezamenlijke ketenproces.

Er wordt een goede aansluiting georganiseerd op de meldpunten zorg- en woonoverlast en Veilig Thuis. Meldingen mogen niet leiden tot 'van het kastje naar de muur' situaties.

3. Verkennend onderzoek

Een onafhankelijke sociaal psychiatrisch verpleegkundige van de GGD die de betrokkene niet kent voert het verkennend onderzoek uit. Dit moet binnen 14 dagen afgerond zijn. Die termijn begint te lopen op het moment dat de melding wordt ontvangen.

Het onderzoek is in de eerste plaats gericht op het beschrijven van feitelijke gebeurtenissen en omstandigheden. De GGD stelt dus geen medische diagnose en beslist ook niet of er verplichte zorg wordt ingezet. Bij het verkennend onderzoek wordt nagegaan:

1. Is het aannemelijk dat het gedrag van betrokkene ernstig nadeel kan veroorzaken?
2. Is het aannemelijk dat er sprake is van een psychische stoornis?
3. Is het aannemelijk dat verplichte zorg nodig is (en vrijwillige zorg dus niet afdoende is)? Als er GGZ zorg nodig is wordt eerst ingezet op het starten (of optimaliseren) van (lopende) vrijwillige behandelingen. Een verplicht traject is alleen op z'n plaats als het echt niet anders kan.

Het verkennend onderzoek kan leiden tot een aanvraag voor een zorgmachtiging bij de Officier van Justitie (OvJ). Soms zal de conclusie zijn dat er geen verplichte zorg nodig is. Als voor de continuïteit van zorg vitale familie of naasten het daar niet mee eens zijn, dan is de gemeente verplicht om toch een aanvraag voor een zorgmachtiging te doen bij de officier van justitie.

Financieel

Voor de uitvoering van de nieuwe wettelijke taken op grond van de Wvvggz stelt het rijk een bedrag beschikbaar om deze wettelijke taakmutatie te realiseren. In de septembercirculaire van het rijk is bekend gemaakt dat Diemen € 24.000 ontvangt voor de uitvoering van de Wvvggz.

Communicatie

De professionals zijn op de hoogte gebracht en de intern betrokken collega's zijn eveneens geïnformeerd. Begin januari zullen de teams Wmo en het BHT geïnformeerd worden. Communicatie naar inwoners toe zal in het voorjaar van 2020 plaatsvinden.

- EINDE -